

WERKDOCUMENT

De 11 patronen van Gordon

Werkdocument voor verpleegkundige anamnese

Alle patronen • Voorbeeldvragen • Alarmsignalen
Aandachtspunten • Invulvelden • Casusbeschrijving

Gezondermeer

<https://www.gezondermeer.nl/11-patronen-van-gordon/>
<https://www.gezondermeer.nl/studentenportaal-verpleegkunde/>

Zo gebruik je dit werkdocument

Dit werkdocument is bedoeld als praktisch werkdocument bij het afnemen van een verpleegkundige anamnese volgens de 11 gezondheidspatronen van Gordon. Je kunt het uitprinten en meenemen naar je stageplek, of digitaal invullen op je laptop of tablet.

Per patroon vind je:

- Voorbeeldvragen die je kunt stellen tijdens het anamnesegeprek
- Invulvelden om het patroon te beoordelen als Functioneel (F) of Disfunctioneel (D)
- Alarmsignalen die wijzen op een disfunctioneel patroon
- Aandachtspunten met praktische tips voor de uitvoering

De vragen zijn richtinggevend, niet uitputtend. Stem je gesprek altijd af op de situatie, leeftijd en context van je patiënt. Begin open en laat de patiënt eerst zijn verhaal doen.

Tip: gebruik dit werkdocument samen met het online artikel op gezondermeer.nl/11-patronen-van-gordon/ voor de volledige uitleg, een uitgewerkte casus en gratis downloads.

Overzicht: de 11 patronen

Onderstaande tabel toont alle elf gezondheidspatronen in één oogopslag.

Nr.	Patroon	Gaat over
1	Gezondheidsbeleving en -instandhouding	Hoe ervaart iemand zijn gezondheid en wat doet hij om gezond te blijven?
2	Voeding en stofwisseling	Eet- en drinkgewoonten, gewicht, huid, haar en nagels
3	Uitscheiding	Ontlasting, urine, transpiratie en gebruik van hulpmiddelen
4	Activiteit en beweging	Mobiliteit, zelfzorg, lichaamsbeweging en ademhaling
5	Slaap en rust	Slaapkwaliteit, rustmomenten en slaapproblemen
6	Cognitie en waarneming	Zintuigen, geheugen, concentratie en pijnbeleving
7	Zelfbeleving	Zelfbeeld, zelfvertrouwen en lichaamsbeleving
8	Rollen en relaties	Gezin, werk, vriendschappen en sociale verantwoordelijkheden
9	Seksualiteit en voortplanting	Seksuele gezondheid, tevredenheid en voortplanting
10	Coping en stressverwerking	Omgaan met stress, tegenslagen en veranderingen
11	Waarden en levensovertuiging	Persoonlijke waarden, geloof en levensdoelen

De patronen in detail

Hieronder vind je elk patroon met voorbeeldvragen, beoordelingsruimte, alarmsignalen en aandachtspunten.

Patroon 1: Gezondheidsbeleving en -instandhouding

Hoe ervaart iemand zijn gezondheid en wat doet hij om gezond te blijven?

Voorbeeldvraag	Beoordeling
Hoe zou u uw gezondheid in het algemeen omschrijven?	☐ F ☐ D Notities: _____
Wat doet u om gezond te blijven?	☐ F ☐ D Notities: _____
Rookt u, drinkt u alcohol of gebruikt u andere middelen?	☐ F ☐ D Notities: _____
Welke medicijnen gebruikt u en waarvoor?	☐ F ☐ D Notities: _____
Lukt het om medische adviezen op te volgen?	☐ F ☐ D Notities: _____

⚠️ Alarmsignalen: Therapieontrouw, risicogedrag (roken, alcohol), geen ziekte-inzicht, vergeten medicatie

📌 Aandachtspunten: Vraag door op therapietrouw. Noteer alle medicatie inclusief zelfzorgmiddelen en supplementen. Let op discrepantie tussen wat de patiënt zegt en wat je observeert.

Patroon 2: Voeding en stofwisseling

Eet- en drinkgewoonten, gewicht, huid, haar en nagels

Voorbeeldvraag	Beoordeling
Hoeveel maaltijden eet u per dag en op welke tijden?	☐ F ☐ D Notities: _____
Hoeveel vocht drinkt u dagelijks?	☐ F ☐ D Notities: _____
Is uw gewicht de laatste maanden veranderd?	☐ F ☐ D Notities: _____
Heeft u problemen met kauwen of slikken?	☐ F ☐ D Notities: _____
Volgt u een speciaal dieet?	☐ F ☐ D Notities: _____

⚠️ Alarmsignalen: Ongewenst gewichtsverlies of -toename, BMI <18,5 of >30, uitdrogingsverschijnselen, slikproblemen

📌 Aandachtspunten: Bereken de BMI. Controleer huid, haar en nagels op tekenen van voedingsdeficiëntie. Weeg de patiënt en vergelijk met eerdere metingen.

Patroon 3: Uitscheiding

Ontlasting, urine, transpiratie en gebruik van hulpmiddelen

Voorbeeldvraag	Beoordeling
Hoe vaak heeft u ontlasting en hoe ziet deze eruit?	☐ F ☐ D Notities: _____
Heeft u last van obstipatie of diarree?	☐ F ☐ D Notities: _____
Hoe vaak plast u per dag en 's nachts?	☐ F ☐ D Notities: _____
Gebruikt u incontinentiemateriaal, een katheter of stoma?	☐ F ☐ D Notities: _____
Transpireert u overmatig?	☐ F ☐ D Notities: _____

⚠ **Alarmsignalen:** Obstipatie, diarree, incontinentie, nycturie (>2× per nacht), afwijkende urine

📌 **Aandachtspunten:** Gebruik de Bristol Stoelgang Schaal voor objectivering van ontlasting. Houd bij kathetergebruik de urineproductie bij. Vraag naar laxantiagebruik.

Patroon 4: Activiteit en beweging

Mobiliteit, zelfzorg, lichaamsbeweging en ademhaling

Voorbeeldvraag	Beoordeling
Kunt u zelfstandig lopen, traplopen en uzelf verzorgen?	☐ F ☐ D Notities: _____
Gebruikt u hulpmiddelen zoals een rollator of rolstoel?	☐ F ☐ D Notities: _____
Hoeveel beweegt u gemiddeld per dag?	☐ F ☐ D Notities: _____
Wordt u snel buiten adem bij inspanning?	☐ F ☐ D Notities: _____
Hoe brengt u uw vrije tijd door?	☐ F ☐ D Notities: _____

⚠ **Alarmsignalen:** ADL-afhankelijkheid, valrisico, dyspneu bij inspanning, immobiliteit, hulpmiddelweigerings

📌 **Aandachtspunten:** Gebruik de Barthel Index om ADL-zelfstandigheid te scoren. Observeer het looppatroon. Beoordeel het valrisico en neem eventueel de Morse Fall Scale af.

Patroon 5: Slaap en rust

Slaapkwaliteit, rustmomenten en slaapproblemen

Voorbeeldvraag	Beoordeling
Hoeveel uur slaapt u gemiddeld per nacht?	☐ F ☐ D Notities: _____
Slaapt u goed door of wordt u vaak wakker?	☐ F ☐ D Notities: _____
Voelt u zich uitgerust als u opstaat?	☐ F ☐ D Notities: _____

Gebruikt u slaapmedicatie of andere middelen om in slaap te komen?	☐ F ☐ D Notities: _____
Doet u overdag een dutje?	☐ F ☐ D Notities: _____

⚠ Alarmsignalen: Slaap <6 uur, niet doorslapen, niet uitgerust wakker worden, slaapmiddelengebruik

📌 Aandachtspunten: Vraag naar factoren die de slaap verstoren (pijn, benauwdheid, nycturie). Let op omgevingsfactoren in het ziekenhuis. Slaaphygiëne bespreken bij chronische problemen.

Patroon 6: Cognitie en waarneming

Zintuigen, geheugen, concentratie en pijnbeleving

Voorbeeldvraag	Beoordeling
Hoe is uw gezichtsvermogen? Draagt u een bril of lenzen?	☐ F ☐ D Notities: _____
Hoe is uw gehoor? Gebruikt u een gehoorapparaat?	☐ F ☐ D Notities: _____
Merkt u veranderingen in uw geheugen of concentratie?	☐ F ☐ D Notities: _____
Heeft u pijn? Zo ja, waar en hoe erg op een schaal van 1-10?	☐ F ☐ D Notities: _____
Kunt u zelfstandig beslissingen nemen?	☐ F ☐ D Notities: _____

⚠ Alarmsignalen: Verwardheid, geheugenproblemen, pijnscore >4, verminderd zicht of gehoor zonder correctie

📌 Aandachtspunten: Gebruik de NRS (Numeric Rating Scale) voor pijn. Overweeg de DOS-score bij oudere patiënten. Controleer of hulpmiddelen (bril, gehoorapparaat) aanwezig en werkend zijn.

Patroon 7: Zelfbeleving

Zelfbeeld, zelfvertrouwen en lichaamsbeleving

Voorbeeldvraag	Beoordeling
Hoe zou u uzelf omschrijven als persoon?	☐ F ☐ D Notities: _____
Hoe voelt u zich over uw lichaam op dit moment?	☐ F ☐ D Notities: _____
Heeft uw ziekte of situatie invloed op hoe u naar uzelf kijkt?	☐ F ☐ D Notities: _____
Voelt u zich zelfverzekerd in sociale situaties?	☐ F ☐ D Notities: _____

⚠ Alarmsignalen: Negatief zelfbeeld, schaamte, hopeloosheid, vermijden van spiegel of sociaal contact

📌 Aandachtspunten: Dit is een gevoelig patroon. Stel open vragen en geef ruimte. Let op non-verbale signalen: vermijdend oogcontact, verbergen van lichaamsdelen, neerslachtigheid.

Patroon 8: Rollen en relaties

Gezin, werk, vriendschappen en sociale verantwoordelijkheden

Voorbeeldvraag	Beoordeling
Woont u alleen of samen? Hoe ziet uw gezin eruit?	☐ F ☐ D Notities: _____
Werkt u? Zo ja, wat voor werk doet u?	☐ F ☐ D Notities: _____
Zijn er spanningen binnen uw gezin of op het werk?	☐ F ☐ D Notities: _____
Op wie kunt u rekenen voor steun?	☐ F ☐ D Notities: _____
Hoe reageren uw naasten op uw gezondheidssituatie?	☐ F ☐ D Notities: _____

⚠ **Alarmsignalen:** Sociale isolatie, mantelzorgoverbelasting, relationele conflicten, verlies van rollen

📌 **Aandachtspunten:** Breng het sociale netwerk in kaart. Vraag of er mantelzorgers zijn en hoe het met hen gaat. Let op signalen van eenzaamheid bij alleenwonenden.

Patroon 9: Seksualiteit en voortplanting

Seksuele gezondheid, tevredenheid en voortplanting

Voorbeeldvraag	Beoordeling
Bent u tevreden over uw seksuele leven?	☐ F ☐ D Notities: _____
Heeft uw ziekte of medicatie invloed op uw seksualiteit?	☐ F ☐ D Notities: _____
Heeft u vragen of zorgen over seksualiteit die u wilt bespreken?	☐ F ☐ D Notities: _____
(Bij vrouwen) Hoe verloopt uw menstruatiecyclus of bent u in de overgang?	☐ F ☐ D Notities: _____

⚠ **Alarmsignalen:** Ongewenste veranderingen, seksuele disfunctie, zorgen die niet besproken worden

📌 **Aandachtspunten:** Stel het onderwerp professioneel en neutraal aan de orde. Veel patiënten brengen het niet zelf ter sprake. Een simpele openingsvraag verlaagt de drempel.

Patroon 10: Coping en stressverwerking

Omgaan met stress, tegenslagen en veranderingen

Voorbeeldvraag	Beoordeling
Heeft u de afgelopen tijd ingrijpende gebeurtenissen meegemaakt?	☐ F ☐ D Notities: _____
Hoe gaat u meestal om met stress of problemen?	☐ F ☐ D Notities: _____

Bij wie kunt u terecht als u het moeilijk heeft?	☐ F ☐ D Notities: _____
Voelt u zich vaak gespannen of angstig?	☐ F ☐ D Notities: _____
Gebruikt u middelen om te ontspannen?	☐ F ☐ D Notities: _____

⚠ Alarmsignalen: Vermijdingsgedrag, overmatig middelengebruik, recente crisis, geen steunnetwerk

📌 Aandachtspunten: Vraag concreet naar recente life events (overlijden, scheiding, ontslag). Let op middelengebruik als copingmechanisme. Beoordeel of professionele ondersteuning nodig is.

Patroon 11: Waarden en levensovertuiging

Persoonlijke waarden, geloof en levensdoelen

Voorbeeldvraag	Beoordeling
Wat vindt u belangrijk in het leven?	☐ F ☐ D Notities: _____
Speelt geloof of levensbeschouwing een rol in uw dagelijks leven?	☐ F ☐ D Notities: _____
Zijn er behandelingen die u om persoonlijke of religieuze redenen niet wilt?	☐ F ☐ D Notities: _____
Wat zijn uw verwachtingen voor de toekomst?	☐ F ☐ D Notities: _____

⚠ Alarmsignalen: Zingevingproblemen, weigering van zorg om principiële redenen, existentiële nood

📌 Aandachtspunten: Respecteer waarden en overtuigingen altijd. Documenteer behandelwensen en eventuele wilsverklaring. Dit patroon is extra belangrijk in de palliatieve fase.

Van anamnese naar diagnose

Na het doorlopen van alle elf patronen heb je een compleet beeld van de patiënt. De volgende stap is het formuleren van verpleegkundige diagnoses. Hiervoor gebruik je de PES-structuur:

Letter	Staat voor	Voorbeeld
P	Probleem (NANDA-diagnose)	Voedingstekort
E	Etiologie (oorzaak)	Gerelateerd aan verminderde eetlust en alleen wonen
S	Symptomen (kenmerken)	Blijkend uit BMI 17,8, gewichtsverlies van 6 kg in 3 maanden, bleke huid

De disfunctionele patronen uit je anamnese vormen de basis voor je PES-formuleringen. Eén disfunctioneel patroon kan leiden tot meerdere diagnoses, en één diagnose kan voortkomen uit meerdere patronen.

De Gordon-patronen sluiten direct aan op de NANDA-classificatie: de NANDA-diagnoses zijn geordend volgens dezelfde elf domeinen. Dat maakt de stap van anamnese naar diagnose logisch en overzichtelijk.

Lees meer:

- PES-methode: gezondermeer.nl/pes-methode/
- NANDA-diagnoses: gezondermeer.nl/verpleegkundige-diagnoses-met-nanda-een-uitgebreide-gids-met-voorbeelden/
- NANDA, NIC en NOC: gezondermeer.nl/nanda-nic-noc/
- Klinisch redeneren: gezondermeer.nl/klinisch-redeneren-in-6-stappen-van-onderbuikgevoel-naar-verpleegkundige-diagnose/

